

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012. Această traducere a fost efectuată cu sprijinul Fondului fiduciar pentru drepturile omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Nu obligă Curtea. Pentru mai multe informații, a se vedea referințele cu privire la drepturile de autor de la sfârșitul prezentului document.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

MAREA CAMERĂ

CAUZA STUMMER împotriva AUSTRIEI

(Cererea nr. 37452/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

7 iulie 2011

Prezenta hotărâre este definitivă. Documentul poate suferi modificări de formă. .

În cauza Stummer împotriva Austriei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, reunită în Mare Camera compusă din:

Jean-Paul Costa, *Președinte*,
Nicolas Bratza,
Peer Lorenzen,
Françoise Tulkens,
Josep Casadevall,
Corneliu Bîrsan,
Anatoly Kovler,
Elisabeth Steiner,
Alvina Gyulumyan,
Dean Spielmann,
Sverre Erik Jebens,
Dragoljub Popović,
Giorgio Malinverni,
George Nicolaou,
Ann Power,
Kristina Pardalos,
Vincent A. de Gaetano, *Judecători*,

și Vincent Berger, *Juristconsult*,

După ce a deliberat în cameră de consiliu pe data de 3 noiembrie 2010 și, respectiv, 25 mai 2011,

Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la cea de-a doua dintre datele susmenționate:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 37452/02 împotriva Republicii Austria prin care un resortisant austriac, dl. Ernst Walter Stummer ("reclamantul") a sesizat Curtea în temeiul articolului 34 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale ("convenția") pe data de 14 octombrie 2002.

2. Reclamantul, care a beneficiat de asistență judiciară, este reprezentat de A. Bammer, avocat în Viena. Guvernul austriac ("Guvernul") este reprezentat de către Agentul său, Ambasadorul H. Tichy, Directorul Departamentului Juridic din cadrul Ministerului Federal al Afacerilor Internaționale și Europene.

3. Reclamantul susține că a fost victima unei discriminări deoarece nu a fost afiliat la sistemul public de pensii pe timpul detenției și, prin urmare, în ciuda faptului că a prestat activitate lucrativă în închisoare, nu a beneficiat de pensie. Își întemeiază plângerea pe articolul 4 și, în substanță, pe

articolul 14, combinat cu articolul 4 și cu articolul 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție.

4. Cererea a fost atribuită Secției I a Curții (articolul 52 § 1 din Regulamentul Curții). Pe data de 11 octombrie 2007, cererea a fost declarată admisibilă de către o Cameră a Secției compusă din următorii judecători: Christos Rozakis, Anatoly Kovler, Elisabeth Steiner, Khanlar Hajiyev, Dean Spielmann, Sverre Erik Jebens și Giorgio Malinverni, și cu participarea lui Søren Nielsen, Grefier de Secție. Pe data de 18 martie 2010, o Cameră a acestei Secții, compusă din următorii judecători: Christos Rozakis, Anatoly Kovler, Elisabeth Steiner, Dean Spielmann, Sverre Erik Jebens, Giorgio Malinverni și George Nicolaou, și cu participarea lui Søren Nielsen, Grefier de Secție, și-a declinat competența în favoarea Marii Camere, niciuna dintre părți neavând obiecții (articolul 30 din convenție și 72 din regulament).

5. Compunerea Camerei a fost stabilită conform prevederilor articolului 26 §§ 4 și 5 din convenție și 24 din regulament.

6. Atât reclamantul cât și Guvernul au depus observații scrise suplimentare pe fondul cauzei (articolul 59 § 1 din regulament).

7. O audiere publică a avut loc în Clădirea Drepturilor Omului, Strasbourg, pe data de 3 noiembrie 2010 (articolul 59 § 3 din regulament).

Cu această ocazie s-au înfățișat Curții:

(a) *pentru guvern*

Dna B. OHMS,

Dna I. KÖCK,

Dl E. D'ARON,

Dna A. JANKOVIC,

Co- Agent,

Avocat,

Consilieri;

(b) *pentru reclamant*

Dl A. BAMMER,

Avocat.

Curtea a audiat intervențiile dnei. Ohms și a dlui. Bammer, precum și răspunsurile date de dna. Ohms, dna. Köck și dl. Bammer la întrebările judecătorilor.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

8. Reclamantul s-a născut în 1938 și locuiește în Viena. Și-a petrecut aproape douăzeci și opt de ani în închisoare. În timpul detenției a lucrat pe perioade lungi în bucătăria și brutăria închisorii. Fiind deținut, reclamantul nu a fost afiliat la sistemul public de pensii în conformitate cu Legea privind Securitatea Socială. Totuși, de la 1 ianuarie 1994, a fost afiliat la sistemul de acordare a ajutorului de șomaj pentru perioadele în care a lucrat în închisoare.

9. Pe data de 8 februarie 1999, reclamantul a formulat o cerere de pensionare la Oficiul de Pensii (*Pensionsversicherungsanstalt der Arbeiter* – “Oficiul de Pensii”).

10. Printr-o decizie din data de 8 martie 1999, Oficiul de Pensii a respins cererea reclamantului pe motiv că nu acumulase 240 de luni de cotizare, aceasta fiind perioada minimă pentru a fi eligibil pentru pensionare anticipată. A fost anexată deciziei o listă cu perioadele de cotizare, între octombrie 1953 și februarie 1999. Conform acestei liste, reclamantul acumulase 117 luni de cotizare. Lista arată perioade lungi în care nu s-au plătit contribuții la fondul public de pensii, în special între mai 1963 și mai 1964, iulie 1965 și septembrie 1968, iunie 1969 și ianuarie 1974, aprilie 1974 și martie 1984, iunie 1984 și mai 1986 și februarie 1987 și aprilie 1994. Între mai 1994 și februarie 1999, perioadă în care reclamantul a primit ajutor de șomaj sau ajutoare de urgență au fost socotite ca perioade de substituție.

11. Ulterior, reclamantul a contestat decizia Oficiului de Pensii în fața Tribunalului Social și de Muncă din Viena (*Arbeits- und Sozialgericht*). A susținut că a lucrat timp de douăzeci și opt de ani în închisoare și că perioada lucrată ar trebui luată în considerare la stabilirea drepturilor sale de pensie.

12. Pe data de 4 aprilie 2001, Tribunalului Social și de Muncă a respins cererea reclamantului. A confirmat faptul că reclamantul nu acumulase numărul minim de luni de cotizare. Făcând referire la secțiunea 4(2) din Legea privind Securitatea Socială, instanța a notat că deținuții care prestează muncă obligatorie pe perioada detenției nu sunt afiliați la sistemul de asigurări sociale obligatorii. Potrivit jurisprudenței binestabilite a Curții Supreme (hotărârea 10 ObS 66/90 din 27 februarie 1990 și hotărârea 10 ObS 52/99s din 16 martie 1999), activitatea lor, corespunzând unei obligații legale, diferă de activitatea desfășurată de angajați în baza unui contract de muncă. Diferența de tratament din legea asigurării sociale nu este, așadar, discriminatorie.

13. Reclamantul, asistat de un avocat, a formulat apel. A susținut, în special, că formularea secțiunii 4(2) din Legea privind Securitatea Socială

nu distinge între muncă în îndeplinirea unei obligații legale și muncă pe baza unui contract. Mai mult, a susținut că diferențierea nu era justificată în mod obiectiv. Din 1993, deținuții care lucrează au fost afiliați la sistemul de acordare a ajutoarelor de șomaj. În opinia reclamantului, nu exista nici un motiv ca deținuții să nu fie afiliați și la sistemul public de pensii.

14. Pe data de 24 octombrie 2001, Curtea de Apel din Viena a respins apelul reclamantului. A statuat că Tribunalul Social și de Muncă a aplicat legea în mod corect. Potrivit jurisprudenței bine stabilite a Curții Supreme, deținuții care desfășoară muncă obligatorie nu pot fi considerați angajați în sensul secțiunii 4(2) din Legea privind Securitatea Socială și nu au fost, așadar, afiliați la sistemul de asigurări sociale obligatorii. Faptul că prin amendamentul din 1993 la Legea privind Executarea Pedepselor deținuții au fost afiliați la sistemul de acordare a ajutoarelor de șomaj nu este determinant cu privire la afilierea la sistemul public de pensii. De fapt, reclamantul a ridicat o problemă de politică juridică sau socială. Așadar, nu este rolul instanțelor, ci al legislativului de a decide dacă să modifice sau nu prevederile legale cu privire la asigurarea socială a deținuților. Cu privire la acest aspect, Curtea de Apel a arătat că nu împărtășește opinia reclamantului cu privire la neconstituționalitatea neafilierii deținuților la sistemul public de pensii.

15. Pe data de 12 februarie 2002, Curtea Supremă (*Oberster Gerichtshof*) a respins recursul reclamantului. Hotărârea i-a fost comunicată reclamantului pe data de 6 mai 2002.

16. Pe data de 29 ianuarie 2004, reclamantul și-a încheiat ultima perioadă de detenție. A primit ajutor de șomaj până la data de 29 octombrie 2004 și, la expirarea acestuia, ajutoare de urgență (*Notstandshilfe*). Potrivit susținerilor avocatului din timpul audierii publice, reclamantul primește în prezent aproximativ 720 euro (EUR) pe lună (15.77 EUR pe zi 167 EUR pe lună ca ajutor de urgență și 87 EUR ca ajutor de chirie).

II. LEGISLAȚIE ȘI DOCTRINĂ INTERNE RELEVANTE

A. Legea privind Securitatea Socială

17. Temeiul juridic al sistemului austriac de asigurări sociale se regăsește în două legi: Legea privind Securitatea Socială (*Allgemeines Sozialversicherungsgesetz*) și Legea privind ajutorul de șomaj (*Arbeitslosenversicherungsgesetz*). Legea austriacă privind asigurările sociale se bazează pe principiul contributivității.

1. Reguli generale

18. Legea privind Securitatea Socială include asigurarea de sănătate și de accident și pensia.

19. Secțiunea 4 din Legea privind Securitatea Socială reglementează afilierea obligatorie la sistemul public de pensii. Potrivit secțiunii 4(1)(1), angajații sunt afiliați la sistemul de asigurare de sănătate și de accident și la cel de pensie. Secțiunea 4(2) definește angajatul ca fiind persoana care prestează o activitate remunerată într-o relație personală și economică cu angajatorul. O altă condiție pentru afilierea obligatorie este aceea ca salariul să depășească pragul câștigurilor marginale (*Geringfügigkeits-grenze*). La ora actuală, acest prag este de 366,33 EUR pe lună (secțiunea 5(2)).

20. Pentru un angajat afiliat la sistemul public de asigurări sociale, contribuțiile obligatorii trebuie să fie plătite parțial de către angajator și parțial de către angajat.

21. Secțiunea 17(1) prevede că persoanele care nu mai sunt afiliate la sistemul de asigurări sociale obligatorii pot continua să cotizeze voluntar (*freiwillige Weiterversicherung*) dacă au acumulat în sistem cel puțin douăsprezece luni din ultimele douăzeci și patru sau cel puțin trei luni de cotizare în timpul fiecăruia dintre ultimii cinci ani. Contribuțiile pot fi reduse în anumite limite dacă circumstanțele economice ale persoanei vizate justifică o asemenea reducere.

22. Dreptul la pensie se naște când o persoană care a ajuns la vârsta de pensionare a acumulat un număr suficient de luni de cotizare și anume, un minim de 180 de luni sau, în cazul pensionării anticipate, 240 de luni. La calculul numărului de luni de cotizare, anumite perioade în care nu s-au înregistrat câștiguri, deci nu s-a contribuit la fondul de pensii, sunt luate totuși în considerare ca perioade de substituție (*Ersatzzeiten*), de exemplu, perioade de creștere a copilului, serviciu militar sau șomaj.

23. Cuantumul pensiei depinde, în principal, de numărul de luni de cotizare și de nivelul contribuțiilor. Dacă pensia astfel calculată nu atinge un nivel minim stabilit, care este la ora actuală de 783,99 EUR pe lună pentru o persoană singură și 1.175,45 EUR pentru un cuplu, se adaugă o plată suplimentară (*Ausgleichszulage*).

2. Situația deținuților

24. În timpul detenției care depășește o lună, dreptul la asigurări de sănătate, accident și pensie se suspendă (secțiunea 78 din Legea privind Securitatea Socială). Deținuții se află în întreținerea autorităților penitenciare. De asemenea, îngrijirea medicală și în caz de accident sunt asigurate de stat în conformitate cu Legea privind Executarea Pedepselor (a se vedea infra paragrafele 41 și 44).

25. În principiu, deținuții care lucrează nu sunt afiliați la sistemul public de asigurări sociale. Potrivit jurisprudenței Curții Supreme, deținuții care muncesc nu sunt considerați angajați în sensul secțiunii 4(2) din Legea privind Securitatea Socială.

26. Într-o hotărâre din 27 februarie 1990 (10 Obs 66/90), Curtea Supremă a examinat un apel introdus de un fost deținut împotriva unei decizii prin

care i se refuza acordarea unei pensii de invaliditate pe motiv că nu acumulasese un număr suficient de luni de cotizare. Curtea Supremă a statuat astfel:

“În conformitate cu opinia juridică unanimă a Ministerului Federal competent (*Culegere de Puplicații în materia asigurărilor sociale*, SVSlg 19.570), a Curții Administrative (2.2.1972, 782/71 și 62/72, VwSlgNF 8162 = SVSlg 21.171) și a Curții de Apel din Viena (SVSlg 8.868, 21.172, 26.918, 30.930 și 32.418), activitatea desfășurată pe baza unei obligații legal impuse și nu pe bază de acceptare voluntară a obligației de a munci nu intră în sfera sistemului de asigurări sociale obligatorii. Doctrina este de acord cu această interpretare, conform căreia legislația privind asigurările sociale obligatorii, ca și legislația muncii, impune încheierea voluntară a contractelor de muncă. Activitatea impusă prin lege nu se bazează pe un contract de muncă liber consimțit. Așadar, munca desfășurată în contextul executării unei pedepse privative de libertate nu poate fi acoperită de secțiunea 4(2) din Legea privind Asigurările Sociale (a se vedea Krejci-Marhold în Tomandl, SV-System 3. ErgLfg 46; MGA ASVG 49. ErgLfg 125; Krejci în Rummel, ABGB § 1151 Rz 16). În hotărârea sa din 26 noiembrie 1971 (B 128/71, VfSlg 6582 = SVSlg 21.170), Curtea Constituțională a statuat că decizia legislativului conform căreia activitatea desfășurată în contextul executării unei pedepse privative de libertate nu intră în sfera de aplicare a sistemului de asigurări sociale – deoarece lipsește condiția acceptării voluntare a unei obligații de a munci printr-un contract de muncă ce prevede plata contribuțiilor la sistemul de asigurări sociale – nu încalcă principiul egalității de tratament.

...

Asistența medicală a deținuților este asigurată în conformitate cu secțiunea 66 și urm. din Legea privind Executarea Pedepselor și acordarea de beneficii, în conformitate cu secțiunea 76 și urm. din Lege, asigurarea pentru accidente de muncă sau boli, în temeiul secțiunii 76(2-4) din Lege, care prevede că această categorie de persoane beneficiază de o asigurare medicală și de accident specifică stării lor de deținuți.

Faptul că deținuții, în contextul obligației pe care o au de a munci – diferită de relația angajator – angajat – nu sunt parte la sistemul de public de pensii este justificat pe baza diferențelor substanțiale menționate anterior și prin urmare – așa cum a statuat Curtea Constituțională în hotărârea sa – nu se încalcă principiul egalității de tratament.

Perioadele de arest preventiv sau de executare a unei condamnări la pedeapsa cu închisoarea, în conformitate cu Legea privind Asigurările Sociale, nu pot fi considerate perioade de cotizare obligatorii decât dacă măsurile de detenție au fost impuse fie din motive politice – altele decât activitatea naționalist-socialistă – sau pe temeiuri religioase (s. 500 și s. 502(1)) sau dacă o instanță austriacă (în conformitate cu Legea privind Despăgubirile (în Procedura Penală) a adoptat o decizie definitivă prin care se acordă despăgubiri pentru detenția sau condamnarea ilegală (s. 506a). Asemenea perioade, considerate ca perioade de cotizare obligatorie, nu necesită, în primul caz, plata efectivă a contribuției (s. 502(1) a treia frază); iar în al doilea caz, Statul va plăti contribuțiile aferente către instituția de asigurare (s. 506a a doua frază). În ambele cazuri, scopul este de a oferi o compensație pentru dezavantajele care decurg din motive acceptabile din punct de vedere social, mai degrabă decât din privarea de libertate din cauza unei atitudini culpabile. O prelungire a acestor prevederi excepționale la perioada de detenție întemeiată pe o atitudine culpabilă ar fi contrară principiului egalității de tratament. Recunoașterea unor astfel de perioade ca fiind perioade de substituție ar fi, de asemenea, contrară principiului egalității de tratament

din motive similare...Deținuții cărora nu li se aplică excepțiile sus-menționate în temeiul s. 502(1) și s. 506a nu vor acumula, așadar, în contextul obligației legale de a munci, perioade de cotizare în sensul sistemului de asigurări sociale obligatorii și nici perioade de substituție. Totuși, executarea pedepsei nu îi împiedică să continue să contribuie la sistemul de pensii în temeiul s. 17 acumulând astfel perioade de cotizare pe bază de contribuție voluntară, în timp ce asigurarea la cererea celui care plătește contribuția, dacă este justificată de situația economică a acestuia, va fi permisă în temeiul s. 76a(4), la o rată de cotizare mai mică decât cea prevăzută în ss. (1-3) a acestei prevederi. În temeiul s. 75(3) din Legea privind Executarea pedepselor, deținuții sunt informați cu privire la posibilitățile și avantajele, printre altele, ale asigurării facultative și li se permite să folosească fonduri pentru plata contribuțiilor la sistemul de asigurări sociale care nu le sunt disponibile în sistemul penitenciar. Având în vedere flexibilitatea sistemului de asigurare facultativă (a se vedea s. 17(7-8)) – în special cu privire la începutul, sfârșitul și stabilirea numărului de luni de cotizare – un deținut poate acumula și luni suplimentare pentru a se califica pentru pensie anticipată sau o creștere a cuantumului pensiei. Cu privire la acest aspect, trebuie menționat că, dacă s-ar pleca de la premisa că un deținut este inclus în sistemul de asigurări sociale și de pensii obligatorii, ar trebui să se și contribuie în numele său la fondurile respective pentru perioadele lucrate în timpul detenției. În afara de s. 506a, potrivit căreia Statul Federal trebuie să plătească contribuții pentru aceste perioade (ca parte din sistemul de despăgubiri în cauzele penale) la fondul respectiv de asigurare, o contribuție din partea statului în alte circumstanțe ar fi excesivă...În altfel de cazuri, nu ar fi rezonabil să se ceară comunității de asigurați să accepte ca perioadele pentru care nu s-a cotizat să dea dreptul la pensie; deținuții ar trebui să cotizeze astfel încât situația lor să nu fie fundamental diferită de cea ca parte la un fond facultativ de asigurare. Așadar, dacă legiuitorul a decis că perioadele lucrate în timpul detenției nu pot constitui perioade de cotizare obligatorii și nici de substituție și a prevăzut doar excepțiile susmenționate, această decizie se întemeiază pe motive obiective.

Așadar, Curtea Supremă nu are îndoieli cu privire la constituționalitatea prevederilor legale aplicabile în cazul de față.”

27. Printr-o hotărâre din 16 martie 1999 (10 ObS 52/99s), Curtea Supremă a confirmat cele expuse mai sus.

28. Pentru calcularea dreptului de pensie, perioadele petrecute în închisoare sunt luate în considerare doar în situații specifice, definite în Legea privind Asigurările Sociale. De exemplu, perioadele petrecute în închisoare pentru care s-au acordat despăgubiri pe baza Legii privind Despăgubirile în cauzele penale (*Strafrechtliches Entschädigungsgesetz*) sunt considerate perioade de substituție.

B. Legea privind șomajul și practica relevantă

29. Angajații sunt de asemenea afiliați la sistemul de asigurări pentru șomaj. Cotizațiile obligatorii trebuie plătite parțial de către angajator și parțial de către angajat.

30. Odată cu modificarea Legii privind șomajul din 1993, deținuții care prestează muncă în temeiul secțiunii 44(1) din Legea privind Executarea Pedepselor sunt afiliați la sistemul de asigurări pentru șomaj în conformitate cu secțiunea 66a din Legea privind Asigurarea pentru Șomaj. Partea de

cotizație în sarcina angajatului se va plăti din salariul acestuia, dacă salariul depășește pragul de câștig marginal, în timp ce partea de cotizație în sarcina angajatorului se va plăti de către stat, prin ministerul justiției. Această modificare a legii a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 1994.

31. În ceea ce privește modificările legislative care fac parte dintr-un proces mai extins de reformă a sistemului de executare a pedepselor, Comisia juridică din parlament (*Justizausschuß*) a considerat că afilierea deținuților care prestează muncă la sistemul de asigurări pentru șomaj constituie primul pas pentru integrarea acestora în sistemul de asigurări sociale. Comisia juridică a subliniat că afilierea deținuților care prestează muncă la sistemul de asigurări pentru șomaj constituie o etapă importantă pentru creșterea șanselor acestora de a se reintegra în societate și pentru a limita perspectiva de recidivă (a se vedea Anexa 1253 la Minuta Consiliului Național (*Beilagen zu den Stenographischen Protokollen des Nationalrates*), XVIII.GP).

32. Drepturile prevăzute de Legea privind Asigurările de Șomaj includ accesul la cursuri de formare profesională, facilitarea căutării unui loc de muncă și plata de ajutoare de șomaj (care sunt corelate într-o oarecare măsură cu salariul anterior) pentru o anumită perioadă. La expirarea perioadei pentru care se acordă ajutorul de șomaj, persoana asigurată are dreptul la plata unui ajutor suplimentar de urgență, menit să asigure un nivel minim de subzistență. Ajutorul de urgență se plătește și după ce persoana respectivă a ajuns la vârsta de pensionare, dacă aceasta nu are dreptul de a primi pensie.

33. În timpul audierii publice, Guvernul a furnizat următoarele informații cu privire la procentul de deținuți care prestează muncă și deținuții care primesc ajutoare de șomaj după eliberarea din închisoare:

- în 2009, existau 12.460 de persoane arestate, dintre care 8.903 (aproximativ 71%) lucrau, fiind astfel asigurați în sistemul de asigurări sociale pentru șomaj. Doar 2.490 dintre aceștia își plăteau efectiv contribuțiile, deoarece câștigau peste nivelul minim pe lună, ceilalți nefiind obligați să-și plătească cotizațiile;

- între 1 ianuarie și 30 iunie 2010, existau 9.477 de persoane deținute, dintre care 6.791 (aproape 71%) lucrau, fiind astfel incluși în sistemul de asigurări pentru șomaj. Doar 1.879 dintre aceștia își plăteau efectiv contribuțiile, deoarece câștigau peste nivelul minim pe lună, ceilalți nefiind obligați să-și plătească cotizațiile;

- între 1 ianuarie 2009 și 30 iunie 2010, 2.086 de persoane aveau dreptul de a primi ajutoare de șomaj pe baza faptului că au fost incluse în sistemul de asigurări de șomaj pe perioada detenției; dintre care 1.898 au făcut cereri de acordare a ajutorului de șomaj după eliberarea din închisoare, primind în medie 21,09 EUR pe zi (media generală fiind 26,90 EUR pe zi).

C. Asistența socială

34. Securitatea socială este suplimentată de asigurarea socială pe bază de venit. Cea din urmă formă de asigurare socială este menită să asigure persoanelor care nu au mijloacele necesare (mijloace personale sau drepturi de pensie sau ajutoare de șomaj) un venit minim pentru satisfacerea nevoilor de bază.

35. Pe data de 1 septembrie 2010, a intrat în vigoare un nou sistem și anume, sistemul venitului minim garantat (*bedarfsorientierte Mindestsicherung*), sistem care înlocuiește asistența socială. Acest nou sistem garantează un venit minim tuturor persoanelor care sunt doritoare și apte de muncă sau care au peste 65 de ani și nu au alte mijloace de subzistență. Cuantumul acestui venit este egal cu pensia minimă garantată.

D. Legea privind Executarea Pedepselor și practica relevantă

36. În conformitate cu secțiunea 44(1) din Legea cu privire la Executarea Pedepselor (*Strafvollzugsgesetz*), orice deținut apt de muncă este obligat să presteze activitatea care îi este atribuită.

37. Secțiunea 45(1) obligă autoritățile penitenciare să asigure fiecărui deținut o activitate lucrativă utilă. Paragraful 2 menționează diferitele feluri de activități care pot fi atribuite deținuților. Acestea includ, printre altele, sarcini care trebuie îndeplinite în cadrul închisorii, muncă în folosul comunității, activități caritative și muncă în mediul privat.

38. În conformitate cu secțiunea 46(3), autoritățile penitenciare pot încheia contracte cu întreprinderi private cu privire la munca deținuților.

39. Potrivit secțiunii 51, Statul Federal (*der Bund*) este cel care colectează veniturile ce decurg din munca deținuților.

40. Deținuții care își desfășoară activitatea în mod satisfăcător au dreptul la salariu. Cuantumul acestuia – pe oră și pe tip de activitate – este stabilit în secțiunea 52(1) și la momentul de față este următorul:

- pentru muncă ușoară necalificată	EUR 5.00
- pentru muncă gea necalificată	EUR 5.63
- pentru muncă artizanală	EUR 6.26
- pentru muncă calificată	EUR 6.88
- pentru muncă efectuată de un muncitor calificat	EUR 7.50

41. Autoritățile penitenciare trebuie să asigure subzistența deținuților (secțiunea 31).

42. Potrivit secțiunii 32, toți deținuții trebuie să contribuie la cheltuielile legate de executarea pedepsei lor, cu câteva excepții. Dacă persoana deținută lucrează, contribuția acesteia se ridică la 75% din salariu și este dedusă în mod automat din acesta.

43. Mai mult, partea de contribuție în sarcina angajatului la sistemul de asigurare de șomaj este dedusă din salariul persoanei deținute. Suma care

rămâne din salar este folosită astfel: jumătate este înmănată persoanei deținute ca “bani de buzunar” și cealaltă jumătate este păstrată și înmănată persoanei respective la eliberarea din penitenciar (secțiunea 54).

44. Îngrijirea medicală precum și cea în caz de accident este asigurată de către autoritățile penitenciare potrivit secțiunilor 66 și urm. și 76 și urm. din Legea cu privire la Executarea Pedepselor. În principiu, dreptul unui deținut la îngrijire medicală și în caz de accident corespunde celui din Legea privind Asigurările Sociale.

45. Refuzul unui deținut de a desfășura activitatea care îi este atribuită constituie contravenție conform secțiunii 107(1)(7) din Legea cu privire la Executarea Pedepselor. Sancțiunile prevăzute în secțiunea 109 variază de la mustare, restrângerea sau înlăturarea unor drepturi (de exemplu, dreptul de a folosi “banii de buzunar”, de a privi la televizor, de a primi și trimite scrisori sau telefoane), la amendă sau arest (izolare).

46. Potrivit informațiilor primite din partea Guvernului, peste 70% dintre deținuții din Austria lucrează. Datorită exigențelor de rutină carcerală, media unei zile de muncă este între șase ore și șase ore și 30 de minute. Totuși, perioada în care o persoană se află sub tratament medical sau social este considerată muncă și poate fi de până la cinci ore pe săptămână.

III. TEXTE INTERNAȚIONALE PERTINENTE

A. Documente ale Națiunilor Unite

1. Convenția Organizației Internaționale a Muncii cu privire la Munca Forțată (Nr. 29)

47. Convenția cu privire la Munca Forțată (Nr. 29) a fost adoptată la data de 28 iunie 1930 de către Conferința Generală a Organizației Internaționale a Muncii (OIM) și a intrat în vigoare la data de 1 mai 1932. Articolul 2, în partea sa pertinentă în cauza de față, prevede următoarele:

“1. În sensul prezentei convenții, termenul „muncă forțată sau obligatorie” va însemna orice muncă sau serviciu pretins unui individ sub amenințarea unei pedepse oarecare și pentru care persoana vizată nu s-a oferit de bunăvoie.

2. Totuși, termenul „muncă forțată sau obligatorie” în sensul prezentei convenții nu va cuprinde:

...

(c) orice muncă sau serviciu pretins unei persoane ca urmare a unei condamnări pronunțate printr-o hotărâre judecătorească, cu condiția ca această muncă sau serviciu să fie executate sub supravegherea și controlul autorităților publice și ca persoana vizată să nu fie cedată sau pusă la dispoziția unor particulari, societăți comerciale sau alte persoane juridice private.”

Conferința Internațională a Muncii (întâlnirea anuală a statelor membre ale OIM) a realizat la cea de-a 96 sesiune din 2007 o Evaluare Generală a Convenției cu privire la Munca Forțată (nr. 29) pe baza unui raport realizat de către Comitetul de Experți în domeniul Aplicării Convențiilor și Recomandărilor (“Comitetul”).

Raportul privea, printre altele, problema muncii prestate de deținuți în întreprinderile private. Luând notă de faptul că munca prestată de deținuți pentru angajatorii privați este interzisă prin articolul 2 (2)(c) din Convenția nr. 29, Comitetul a constatat că ar putea fi situații în care, în ciuda stării lor de arest, s-ar putea considera că deținuții și-au oferit în mod voluntar și nu sub amenințarea vreunei sancțiuni serviciile unui angajator privat. Cu privire la acest aspect, în afară de un acord formal în scris din partea persoanei deținute, circumstanțe care apropiu această relație de muncă de cea liber consimțită (cum ar fi, nivelul de salarizare, asigurarea socială, reguli de protecție a muncii și a sănătății) au fost considerate ca fiind indicatori esențiali al caracterului voluntar al relației de muncă respective. Dacă există asemenea împrejurări, munca prestată de deținuți în folosul întreprinderilor private se consideră că nu intră în definiția muncii forțate din articolul 2 (1) și, prin urmare, nu intră în sfera Convenției nr. 29 (§§ 59-60 și §§ 114-116).

2. Convenția Internațională privind Drepturile Civile și Politice (CIDCP)

48. Convenția a fost adoptată pe data de 16 decembrie 1966 prin Rezoluția Adunării Generale a Națiunilor Unite 2200A (XXI) și a intrat în vigoare la data de 23 martie 1976. Articolul 8, în partea sa pertinentă în cauza de față, prevede următoarele:

“3 (a) Nimeni nu va putea fi constrâns să execute o muncă forțată sau obligatorie;

(b) alin. a) al prezentului paragraf nu poate fi interpretat ca interzicând, în țările în care anumite infracțiuni pot fi pedepsite cu detențiunea însoțită de munca forțată, executarea unei pedepse de muncă forțată, pronunțată de un tribunal competent;

(c) Nu se consideră muncă forțată sau obligatorie în sensul prezentului paragraf:

i. orice muncă sau serviciu, neindicate în alin. b), cerute în mod normal unui individ deținut în virtutea unei decizii judiciare legale sau eliberat condiționat ; (...)”

B. Texte ale Consiliului Europei

1. Regulile europene privind închisorile

49. Regulile europene privind închisorile sunt recomandări ale Comitetului de Miniștri către Statele Membre ale Consiliului Europei cu privire la standardele minime aplicabile în închisori. Statele sunt încurajate să se orienteze după aceste reguli atunci când legiferează sau implementează legislația aferentă și să asigure promovarea acestor reguli în rândul autorităților lor judiciare, personalului penitenciarelor, cât și în rândul deținuților.

(a) Regulamentul european privind închisorile din 1987

50. Regulamentul european privind închisorile din 1987 (Recomandarea Nr. R (87) 3 – “Regulamentul din 1987”) a fost adoptat de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la data de 12 februarie 1987.

51. Aceste Reguli conțin în Partea I o serie de principii de bază, inclusiv:

“1. Privarea de libertate trebuie să aibă loc în condiții materiale și morale care să respecte demnitatea umană și să fie conforme acestor reguli.

...

3. Persoana deținută trebuie să fie tratată de așa natură încât să-i fie protejată sănătatea și respectul de sine și, în măsura în care durata detenției o permite, să i se asigure dezvoltarea simțului responsabilității și să se încurajeze atitudinile și talentele care o vor ajuta să se reintegreze în societate cu șanse mari de a duce o viață corectă și autonomă după eliberarea din închisoare. (...)”

52. În partea IV, numită tratamente, obiective și regimuri, regulamentul prevede:

“64. Plasarea în închisoare este o pedeapsă în sine prin efectul privării de libertate. Condițiile plasării în închisoare și regimurile de executare a acestei pedepse nu trebuie să agraveze suferința implicită, cu excepția unor izolări incidentale sau justificate sau pentru menținerea disciplinei.

65. Se vor depune toate eforturile necesare pentru a se asigura o organizare și o conducere a centrelor de detenție care să:

a. să se asigure că condițiile de trai sunt compatibile cu demnitatea umană și cu standardele acceptabile ale comunității;

b. diminueze efectele dăunătoare ale detenției și diferențele între viața în închisoare și viața în libertate, care tind să afecteze respectul de sine sau sensul de responsabilitate personală al deținuților; (...)”

53. De asemenea, în Partea IV, sub titlul “Munca”, regulamentul conține următoarele reguli:

“71.1. Munca în închisoare ar trebui considerată un element pozitiv pentru tratamentul, formarea profesională și conducerea instituției.

2. Deținuților li se poate cere să presteze muncă, dacă starea lor fizică și psihică, așa cum a fost stabilită de un medic, o permite.

3. Prestarea unei munci sau a altor activități utile trebuie organizate astfel încât să mențină deținuții activi pe perioada unei zile normale de muncă.

4. În măsura posibilităților, munca prestată va fi de așa natură încât să mențină sau să crească capacitatea deținutului de a-și câștiga existența după eliberarea din închisoare.

...

72. Organizarea muncii și metodele de lucru din penitenciar trebuie să se asemene pe cât de mult posibil celor din comunitate, astfel încât să pregătească deținuții pentru condițiile vieții active normale. ...

...

74.1. Normele de protecție a muncii pentru deținuți trebuie să fie similare cu cele aplicabile angajaților obișnuiți.

2. Trebuie să se prevadă măsuri de indemnizare a deținuților în caz de accident de muncă, boală profesională, în condiții similare celor prevăzute de lege pentru angajații obișnuiți.

...

76.1. Trebuie să se prevadă un sistem de salarizare echitabilă a deținuților.”

(b) Regulamentul european privind închisorile din 2006

54. Pe data de 11 ianuarie 2006, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei a adoptat o nouă versiune a Regulamentului european privind închisorile, Recomandarea Rec(2006)2 (“Regulamentul din 2006”). Consiliul a notat că Regulamentul din 1987 “avea nevoie de o revizuire substanțială și de actualizare, astfel încât să reflecte evoluțiile înregistrate în politica penală, în cea privitoare la condamnări și la organizarea generală a închisorilor în Europa”.

55. Regulamentul din 2006 conține în Partea I, printre altele, următoarele principii de bază:

“2. Persoanele lipsite de libertate își vor păstra drepturile asupra cărora nu s-a pronunțat instanța de judecată în hotărârea de condamnare sau în ordonanța de arestare.

3. Restricțiile aplicate persoanelor lipsite de libertate vor fi cele minim necesare și proporționale cu scopul legitim pentru care au fost impuse.

...

5. Viața în închisoare va fi cât mai aproape de aspectele pozitive ale vieții în comunitate.

6. Detenția va fi organizată în așa fel încât să faciliteze reintegrarea persoanelor deținute în societate.”

Comentariul la Regulamentul din 2006 (realizat de Comitetul European cu privire la Problemele legate de Criminalitate (CDPC)) a notat că articolul 2 din Regulament subliniază că pierderea libertății nu trebuie să conducă la presupunerea că deținuții își pierd în mod automat drepturile politice, civile,

sociale, economice și culturale, așadar restricțiile trebuie să fie cât mai reduse. În același Comentariu se observă că articolul 5 din Regulament subliniază aspectul pozitiv al normalizării, recunoscând că în timp ce viața în închisoare nu poate fi aceeași cu viața în libertate, trebuie să se ia măsuri pentru a face condițiile din închisoare cât mai asemănătoare cu viața normală. În Comentariu de stipulează în continuare că articolul 6 “recunoaște că deținuții, aflați în arest preventiv sau în executarea unei condamnări la pedeapsa închisorii, se vor întoarce la un moment dat în comunitate și că viața în închisoare trebuie organizată având în vedere acest aspect”.

56. În Partea a II-a (“Condițiile de detenție”), articolul 26 din Regulamentul din 2006 privește diverse aspecte ale muncii prestate în închisoare. Prevederile pertinente cauzei de față stipulează:

“26.1 Munca prestată în închisoare trebuie să fie considerată ca fiind un element pozitiv al regimului de detenție și nu va putea fi folosită ca pedeapsă.

26.2 Autoritățile penitenciare se vor strădui să asigure suficiente locuri de muncă utilă.

26.3 În măsura posibilităților, munca prestată va fi de așa natură încât să mențină sau să crească capacitatea deținuților de a-și câștiga existența după eliberarea din închisoare.

...

26.7 Organizarea muncii și metodele de lucru din închisori trebuie să se asemene cât mai mult posibil de cele din comunitate, pentru a pregăti deținuții pentru condițiile de muncă din viața normală.

...

26.9 Locurile de muncă pentru deținuți vor fi asigurate de autoritățile penitenciare, fie pe cont propriu, fie în colaborare cu parteneri privați, în închisoare sau în afara acestora.

26.10 În toate cazurile, deținuții trebuie să fie remunerați în mod echitabil pentru munca prestată.

...

26.13 Normele de protecție a muncii vor proteja, în mod adecvat, deținuții și nu vor fi mai puțin riguroase decât cele aplicabile în cazul celorlalte categorii de angajați.

26.14 Trebuie să se stabilească reguli de indemnizare a deținuților în caz de accident de muncă și boală profesională în condiții similare cu cele acordate prin lege celorlalte categorii de angajați.

...

26.17 În măsura posibilităților, deținuții trebuie să fie incluși în sistemele de asigurări sociale.”

Comentariul la articolul 26 subliniază principiul normalizării muncii prestate în închisoare, în sensul că prevederile privind sănătatea, siguranța la locul de muncă, orele de program și “chiar includerea în sistemul național

de asigurări sociale” ar trebui să fi similare cu cele aplicabile în cazul celorlalte categorii de deținuți. Spre deosebire de acesta, Regulamentul din 1987, deși conținea noțiunea de normalizare a muncii prestate în închisoare, nu făcea nicio referire la includerea deținuților în sistemul național de asigurări sociale.

57. Partea a VII-a din Regulamentul din 2006 (“Deținuții condamnați definitiv”) conține prevederi referitoare la obiectivul regimului de detenție în cazul deținuților condamnați definitiv:

“102.1 În plus față de reguli aplicabile tuturor deținuților, regimul de detenție al deținuților condamnați definitiv trebuie conceput astfel încât să le permită să ducă o viață cinstită și responsabilă după eliberarea din închisoare.

102.2 Prin privarea de libertate, detenția este o pedeapsă în sine și, prin urmare, regimul de detenție al persoanelor condamnate definitiv nu trebuie să agraveze suferința inerentă privării de libertate.”

58. În această parte a Regulamentului de face referire și la faptul că munca este un aspect al regimului de detenție al persoanelor condamnate definitiv. Articolul 105, în partea sa pertinentă cauzei de față, prevede:

“105.2 Persoanelor condamnate definitiv care nu au ajuns la vârsta legală de pensionare li se poate cere să presteze muncă, dacă sunt considerate apte fizic și psihic după o evaluare medicală.

105.3 Dacă persoanelor condamnate definitiv li se cere să presteze muncă, condițiile în care se desfășoară munca vor fi conforme cu cele din comunitatea liberă.”

2. Carta Socială Europeană

59. Carta Socială Europeană, un tratat ale Consiliului Europei adoptat în 1961 și revizuit în 1996, este de asemenea pertinentă în cauza de față. Articolul 1, care privește dreptul la muncă, prevede:

“În vederea exercitării efective a dreptului la muncă, Părțile Contractante se angajează:

(1) să recunoască drept unul dintre principalele obiective și responsabilități realizarea și menținerea nivelului cel mai ridicat și stabil posibil al ratei de angajare în vederea realizării ratei de angajare de 100%;

(2) să protejeze de o manieră eficientă dreptul celui care prestează munca de a-și câștiga existența prin muncă liber consimțită ; (...)”

Comitetul European pentru Drepturile Sociale, organul responsabil cu monitorizarea implementării Cartei Sociale Europene de către Statele Contractante, a interpretat articolul 1 § 2 ca însemnând că munca prestată în închisoare trebuie să fie strict reglementată în ceea ce privește salarizarea, orele de program și asigurarea socială, în special dacă deținuții prestează munca în cadrul unor societăți comerciale. Deținuții pot fi angajați de societăți private doar cu consimțământul lor și în condiții cât mai asemănătoare cu cele din raporturile private de muncă (a se vedea *Culegere*

de jurisprudență a Comitetului European pentru Drepturile Sociale, 1 septembrie 2008, p. 23).

C. Drept european comparat

60. Potrivit informațiilor aflate la dispoziția Curții, inclusiv un raport de drept comparat cu privire la legislația aplicabilă în 40 din cele 47 de state membre ale Consiliului European, reiese că:

- în 27 de state, deținuților li se cere, cel puțin în anumite circumstanțe, să lucreze și anume: Azerbaijan, Republica Cehă, Estonia, Finlanda, Georgia, Germania, Ungaria, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Olanda, Norvegia, Polonia, Muntenegru, Rusia, Slovacia, Spania, Suedia, Elveția, Turcia, Ucraina și Marea Britanie;
- 22 de state membre acordă deținuților accesul la sistemul național de pensii și anume: Albania, Andora, Azerbaijan, Croația, Ciprus, Republica Cehă, Finlanda, Franța, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Norvegia, Portugalia, Rusia, Slovacia, Slovenia, Elveția, “Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei”, Turcia, Ucraina și Marea Britanie. În unele state, deținuții nu sunt incluși în mod automat în sistemul de asigurări sociale (prin contribuții obligatorii sau deduceri de impozit), ci doar au posibilitatea de a cotiza voluntar;
- în 12 state membre, deținuții nu sunt incluși în sistemul național de pensii și anume: Belgia, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Estonia, Georgia, Grecia, Ungaria, Malta, Muntenegru, Olanda, România și Serbia;
- există și o a treia categorie de state în care afilierea la sistemul național de asigurări sociale (inclusiv de pensii) depinde de tipul de muncă prestată, în special dacă este vorba despre muncă prestată pentru angajatori privați, remunerată sau nu. În această categorie intră Germania, Luxemburg, Polonia, Spania și Suedia. În Danemarca, dreptul la pensie nu este corelat cu munca sau cu plata contribuțiilor. Toate persoanele care au ajuns la vârsta de pensionare, au dreptul la o pensie de bază;
- 37 de state membre, majoritatea absolută, asigură deținuților sau unor categorii de deținuți un oarecare acces la protecție socială, fie prin afilierea la sistemul național de asigurări sociale sau la părți din acesta, fie prin asigurarea unui alt tip de protecție.

ÎN DREPT

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 14 DIN CONVENȚIE, COMBINAT CU ARTICOLUL 1 DIN PROTOCOLUL Nr. 1

61. Reclamantul de plânte că exceptarea de la afilierea la sistemul național de pensii a deținuților care prestează muncă este discriminatorie. În substanță, își întemeiază susținerile pe articolul 14, combinat cu articolul 1 din Protocolul nr. 1.

62. Articolul 14 prevede:

“Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, naționalitate sau origine socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice alt statut.”

63. Articolul 1 din Protocolul Nr. 1 prevede:

“Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, ori a amenzilor...”

A. Susținerile părților

1. Reclamantul

64. Reclamantul face referire la principiul conform căruia privarea de libertate este o pedeapsă în sine și că măsurile adoptate în privința unui deținut nu ar trebui să-i agraveze suferința inevitabilă stării de deținere. Susține că excluderea deținuților care prestează muncă de la afilierea la sistemul național de pensii este contrară acestui principiu deoarece produce efecte pe termen lung, termen ce depășește însăși starea de deținere.

65. Mai mult, susține că deținuții care prestează muncă sunt în aceeași situație ca și ceilalți angajați cu privire la nevoia de a primi pensie prin intermediul sistemului național de asigurări sociale. Interpretarea dată de instanțele naționale secțiunii 4(2) a Legii Asigurărilor Sociale și anume, că trebuie să se facă diferența între muncă voluntară pe baza unui angajament clasic de muncă și munca prestată de deținuți în executarea obligației lor legale de muncă, nu este un argument convingător pentru excluderea lor de la afilierea la sistemul național de pensii.

66. În opinia reclamantului, cele două situații nu diferă în mod fundamental. În realitate, marea majoritate a cetățenilor liberi sunt obligați să presteze muncă, dacă nu prin lege, prin necesitatea de a-și asigura suzistența. Munca, prestată în închisoare sau în afara ei, a servit

dintotdeauna o serie de scopuri diverse dincolo de aspectul financiar al remunerației. Tipurile de muncă prestată de către deținuți nu sunt fundamental diferite de cele prestate de celelalte persoane. Așadar, excluderea deținuților care prestează muncă de la afilierea la sistemul național de pensii nu se întemeiază pe o diferență factuală și impune o justificare.

67. În opinia reclamantului, o asemenea justificare nu există. În primul rând, excluderea deținuților care prestează muncă de la afilierea la sistemul național de pensii nu are un scop legitim. Deși Guvernul a făcut referire la situația financiară dificilă a sistemului de asigurări sociale, simplele considerații financiare nu sunt suficiente pentru a exclude un grup vulnerabil de la protecție socială.

68. În al doilea rând, reclamantul susține că Guvernul nu a prezentat temeiuri obiective și rezonabile pentru diferența de tratament aplicată. În special, reclamantul contestă susținerile Guvernului potrivit cărora deținuții care prestează muncă nu pot face contribuții substanțiale și că luarea în considerare a perioadelor lucrate în închisoare pentru calcularea perioadelor de cotizare ar acorda deținuților un beneficiu nejustificat în comparație cu angajații în sensul clasic al cuvântului, care își plătesc contribuțiile la fondul național de asigurări sociale în întregime. Deoarece, secțiunea 51 din Legea privind Executarea pedepselor prevede că Statul colectează veniturile provenite din munca prestată de deținuți, este de așteptat ca acesta să plătească contribuțiile la fondul de asigurări sociale. Argumentele subsecvente ale Guvernului cu privire la aspectul dacă perioadele de detenție intră sau nu în categoria de perioade de substituție nu sunt relevante.

69. În ceea ce privește posibilitatea pe care au au deținuții de a plăti în mod voluntar contribuțiile la sistemul de pensii în temeiul secțiunii 17 din Legea Asigurărilor Sociale, reclamantul a susținut că o mare parte dintre deținuți nu îndeplinesc condiția de a fi acumulat un număr suficient de luni de contribuție în perioadele anterioare. Mai mult, costurile pe care le implică asigurarea voluntară exced, de obicei, resursele financiare limitate ale deținuților, în măsura în care 75% din remunerația lor modestă se folosește ca și contribuție la costurile detenției, în temeiul secțiunii 32 din Legea executării pedepselor.

2. Guvernul

70. Guvernul susține, în primul rând, că neafilierea deținuților la sistemul de pensii nu are caracter discriminatoriu, în sensul articolului 14 din convenție, deoarece deținuții nu se află într-o situație similară cu angajații obișnuiți.

71. Guvernul a furnizat o descriere detaliată a modului de organizare a muncii în centrele de detenție din Austria, subliniind că munca în închisoare are ca scop primordial reintegrarea și resocializarea. Arată că standardele

relevante emise de Consiliul Europei și rapoartele recente ale Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a Tratatelor și Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT) cu privire la Austria, au recunoscut importanța prestării muncii pentru a da deținuților posibilitatea de a-și păstra sau îmbunătăți calitățile profesionale, oferindu-le posibilitatea realizării unei activități cu scop și a structurii impuse de rutina zilnică, toate aceste elemente făcând ca perioada de detenție să fie mai suportabilă și ca deținuții să fie mai pregătiți pentru piața muncii după eliberarea din închisoare.

72. Potrivit secțiunii 44(1) din Legea executării pedepselor, deținuții sunt obligați să presteze o activitate lucrativă și autoritățile penitenciare sunt obligate să le ofere posibilitatea prestării unei activități potrivite, în temeiul secțiunii 45(1) din același act normativ. Având în vedere condițiile specifice ale sistemului de detenție, deținuții lucrează, în medie, cinci, șase ore pe zi. Deși acest lucru nu se stipulează expres în Convenție, deținuții sunt remunerați pentru munca depusă. Suma pe care o primesc este stabilită prin lege și variază între 5 EUR și 7,5 EUR pe oră, în funcție de tipul activității prestate. Perioadele în care deținutul a urmat tratament terapeutic sau social sunt considerate ca perioade lucrate, până la maxim 5 cinci ore pe săptămână. Prestarea muncii este, în mod evident, o formă benefică de tratament prin accentuarea factorului de resocializare. Faptul că o parte din remunerația acordată deținutului este folosită cu titlu de contribuție la cheltuielile de întreținere nu este în contradicție cu Convenția.

73. Așadar, având în vedere tipul și scopul său, munca prestată în închisoare diferă în mod substanțial de cea prestată în afara ei. Munca deținuților este obligatorie, este orientată spre resocializare și reintegrare, în timp ce munca din afara închisorii se bazează pe un contract de muncă și are drept scop asigurarea subzistenței persoanei respective și evoluția profesională. Prin urmare, tratamentul diferențiat aplicat perioadelor de muncă în închisoare în ceea ce privește sistemul de asigurări de pensie nu este doar justificată, ci și impusă de diferențele factuale. Luarea în considerare a perioadelor pentru care nu s-au plătit contribuții ca perioade asigurate ar acorda deținuților un avantaj nejustificat față de angajații obișnuiți.

74. Guvernul susține că decizia legislativă de a nu lua în considerare perioadele în care un deținut a prestat activitate lucrativă ca perioade de cotizare sau de substituție se întemeiază pe motive obiective. În conformitate cu prevederile relevante din Legea privind Asigurările Sociale, perioadele de detenție sunt tratate diferit, printre altele, ca perioade de cotizare dacă persoanei vizate i s-au acordat despăgubiri pentru detenție, potrivit Legii de acordare de despăgubiri în procedurile penale. În această situație specială, Statul trebuie să plătească contribuțiile la fondul de asigurări sociale pentru a despăgubi persoana vizată pentru dezavantajele pe care le-a suferit în privința asigurărilor sociale ca urmare a detenției. A aplica același tratament persoanelor deținute legal ar însemna aplicarea unui

tratament egal în situații de fapt diferite. A considera perioadele petrecute în detenție ca perioade de substituție, fără a se plăti contribuții, ar crea, de asemenea, un dezechilibru în cadrul sistemului de asigurări sociale. În general, legislativul a considerat că perioadele de substituție sunt perioade în care persoana vizată a fost împiedicată să cotizeze, de exemplu, pe perioada școlarizării, în timpul concediului de maternitate, a concediului medical, în perioadele de șomaj, de efectuare a serviciului militar sau alternativ.

75. Mai mult, deținuții au posibilitatea de a face contribuții voluntare la sistemul de pensii, în conformitate cu secțiunea 17 din Legea Asigurărilor Sociale. Legea prevede și posibilitatea de a reduce suma de plată. Guvernul arată în același timp că din cauza necesității protecției datelor cu caracter personal, nu poate furniza date statistice cu privire la numărul sau proporția deținuților care au folosit această posibilitate dată de lege.

76. În schimb, Guvernul susține că, diferența de tratament este justificată, chiar și în ipoteza în care se consideră că deținuții care prestează muncă se află într-o situație similară cu ceilalți angajați. În practică, chiar dacă deținuții nu ar fi excluși de la sistemul de pensii, aceștia nu ar putea să-și plătească contribuțiile, deoarece, adesea, remunerația pe care o primesc, după scăderea cheltuielilor legate de întreținere, nu atinge pragul de 366,33 EUR a așa-numitului câștiguri marginal, sub care angajații nu sunt acoperiți de sistemul obligatoriu de asigurări sociale conform legii. Având în vedere situația financiară delicată a instituțiilor de asigurări sociale, doar persoanele care pot contribui de manieră semnificativă pot fi incluse în sistemul de pensii.

77. Mai mult, Statele Contractante au o largă marjă de apreciere în ceea ce privește organizarea sistemelor de asigurări sociale. Chiar și Regulamentul European privind închisorile din 2006 recomandă ca “în măsura posibilităților, deținuții care lucrează să fie incluși în sistemele de asigurări sociale”.

78. Guvernul arată că în urma modificării legislative din 1993 a Legii privind asigurarea de șomaj, deținuții care lucrează sunt afiliați la acest sistem de asigurări. Această modificare legislativă, parte a unei reforme mai ample a sistemului de executare a pedepselor, a fost precedată de mai mulți ani de discuții intense. Decizia de a include deținuții în sistemul de asigurări de șomaj, dar nu și în sistemul de pensii a fost motivată de faptul că asigurarea de șomaj, care cuprinde nu doar beneficii financiare, ci și accesul la programe de formare și sprijin pentru căutarea unui loc de muncă, este instrumentul cel mai eficace pentru ca deținuții să se reintegreze după eliberare. Acest element a fost considerat ca fiind primul pas spre reintegrarea foștilor deținuți în sistemul general de asigurări sociale. Totuși, având în vedere că asigurarea în sistemul general presupune asigurarea de boală și de accident și afilierea la sistemul național de pensii, iar îngrijirea medicală și în caz de accident a deținuților era asigurată de autoritățile

penitenciare în temeiul Legii privind executarea pedepselor, afilierea lor la sistemul de pensii ar fi impus modificări legislative de mai mare amploare. Mai mult, potrivit studiilor efectuate la data respectivă, acesta era cel mai costisitor element.

79. În plus, Guvernul a subliniat că situațiile precum cea de față, în care este vorba despre perioade atât de lungi de detenție, sunt extrem de rare. Majoritatea deținuților sunt în măsură să acumuleze un număr suficient de luni de cotizare pentru perioadele lucrate în afara închisorii. În cauza de față reclamantul a primit ajutor de șomaj și la expirarea acestui drept, a continuat să primească ajutor de urgență-

80. În ultimul rând, decizia legislativului austriac de a nu afilia deținuții la sistemul public de pensii nu înseamnă că nu beneficiază de nicio formă de asigurare socială. Așa cum s-a arătat mai sus, deținuții sunt acoperiți de asigurarea pentru șomaj. Prin urmare, primesc ajutoare de șomaj și, la expirarea acestui drept, ajutoare de urgență. În ultimă instanță, sistemul de asistență socială asigură un venit minim pentru persoanele care nu-și pot satisface nevoile minime prin alte mijloace. În concluzie, sistemul legal austriac prevede o soluție diferențiată și echilibrată, care ia în considerare, pe de o parte, interesele societății în ansamblu și, pe de altă parte, interesele persoanelor aflate în detenție.

B. Aprecierea Curții

1. Aplicabilitatea articolului 14, combinat cu articolul 1 din Protocolul nr. 1

81. Curtea reamintește că articolul 14 completează celelalte prevederi substanțiale ale Convenției și ale Protocoalelor sale. Nu are o existență autonomă, neavând efect decât în legătură cu “exercitarea drepturilor și libertăților” garantate de aceste prevederi. Aplicarea articolului 14 nu presupune în mod necesar constatarea unei încălcări a unuia dintre drepturile garantate de convenție. Este necesar, dar și suficient, ca situația de fapt a cauzei să intre în “sfera de aplicare” a uneia sau a mai multora dintre prevederile respective. Interzicerea discriminării prevăzută de articolul 14 se extinde astfel dincolo de exercitarea în sine a drepturilor și libertăților a căror garantare o impun Convenția și Protocoalele sale fiecărui stat. Se aplică și acelor drepturi adiționale, care intră în sfera scopului general al oricărui drept prevăzut de convenție, pe care statele le garantează în mod voluntar (a se vedea *Stec și alții împotriva Marii Britanii* (decizie) [MC], nr. 65731/01 și 65900/01, §§ 39-40, ECHR 2005-X; *Andrejeva împotriva Letoniei* [MC], nr. 55707/00, § 74, ECHR 2009-...; și, mai recent, *Carson și alții împotriva Marii Britanii* [MC], nr. 42184/05, § 63, ECHR 2010-...).

82. În conformitate cu jurisprudența binestabilită a Curții, principiile general aplicabile în cauzele care privesc articolul 1 din Protocolul nr. 1 sunt relevante și în ceea ce privește drepturile sociale. În special, acest articol nu creează un drept de a dobândi un drept de proprietate. Statele rămân libere să decidă dacă să aibă sau nu un sistem de asigurare socială și să stabilească tipul sau cuantumul drepturilor financiare acordate beneficiarilor sistemelor de asigurări sociale. Dacă, totuși, într-un Stat Contractant, este în vigoare o legislație care prevede acordarea unor drepturi sociale – condiționate sau nu de plata anterioară a unor contribuții – această legislație trebuie privită ca generatoare de interese patrimoniale care intră în sfera de aplicare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 în privința persoanelor care îndeplinesc criteriile legale (a se vedea *Stec și alții* (decizie), citată supra, § 54; *Andrejeva*, citată supra, § 77 și *Carson*, citată supra, § 64).

83. Mai mult, în cauze precum cea de față, care privesc o cerere întemeiată pe articolul 14 din convenție, combinat cu articolul 1 din Protocolul nr. 1 în care reclamantului nu i s-au acordat parțial sau integral anumite drepturi sociale de manieră discriminatorie în sensul articolului 14, întrebarea fundamentală la care trebuie să se răspundă este dacă, în situația în care criteriul de care se plânge reclamantul n-ar fi existat, acesta ar fi avut un drept sancționabil în justiție de a primi drepturile sociale pretinse (a se vedea, *Gaygusuz împotriva Austriei*, 16 septembrie 1996, § 40, *Rapoarte de Hotărâri și Decizii* 1996-IV și *Willis împotriva Marii Britanii*, nr. 36042/97, § 34, ECHR 2002-IV). Deși articolul 1 din Protocolul nr. 1 nu include dreptul de a primi alocații sociale, dacă Statul decide să înființeze un sistem de asigurări sociale, trebuie să o facă astfel încât acesta să fie compatibil cu articolul 14 (a se vedea, *Stec și alții* (decizie), citată supra, § 55 și *Andrejeva*, citată supra, § 79).

84. În cauza de față, reclamantul, ajuns la vârsta de pensionare, a pretins acordarea unei pensii, care se acordă cu condiția acumulării unui număr minim de luni de cotizare. Curtea consideră că legislația privind securitatea socială care face obiectul prezentei cereri creează un interes patrimonial care intră în sfera articolului 1 din Protocolul nr. 1. Examinând dacă reclamantul ar fi avut un drept la pensie în absența criteriului de care se plânge, Curtea notează că, indiscutabil, reclamantul a lucrat aproape douăzeci de ani în închisoare, fără a fi afiliat la sistemul național de pensii. Cererea sa de acordare a unei pensii a fost refuzată pe motiv că nu acumulase numărul minim de luni de cotizare. Așadar, dacă pe perioada detenției ar fi fost afiliat la sistemul de pensii, ar fi acumulat numărul necesar de luni de cotizare și ar fi putut beneficia de pensie.

85. Guvernul nu contestă aplicabilitatea articolului 14 din convenție, combinat cu articolul 1 din Protocolul nr. 1. Totuși, susține că venitul obținut de reclamant din munca prestată în închisoare, după scăderea cheltuielilor datorate pentru întreținere, nu era suficient pentru ca acesta să-și plătească contribuțiile la sistemul public de pensii, deoarece

remunerația nu depășea pragul de venit marginal sub nivelul căruia angajații erau excluși de la asigurarea obligatorie prevăzută de Legea privind asigurările Sociale. Curtea consideră că acest argument, indisolubil legat de calitatea reclamantului de persoană aflată în detenție, nu poate contrazice 86. În concluzie, Curtea consideră că cererea reclamantului intră în sfera de aplicare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 și a dreptului la respectarea dreptului de proprietate pe care acest articol îl garantează, acest aspect fiind suficient pentru a atrage aplicarea articolului 14.

2. Cu privire la respectarea articolului 14 combinat cu articolul 1 din Protocolul nr. 1

(a) Principii generale

87. Curtea a stabilit în jurisprudența sa că doar diferențele de tratament care se întemeiază pe caracteristici identificabile sau “statut”, pot fi discriminatorii în sensul articolului 14 (a se vedea *Carson și alții*, citată supra, § 61). Discriminare înseamnă aplicarea unui tratament diferit, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, unor persoane care se află în situații similare. “Fără o justificare obiectivă și rezonabilă” înseamnă că diferențierea nu urmărește un “scop legitim” sau că nu există un “raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit” (ibid.; a se vedea și *Andrejeva*, citată supra, § 81 și *Stec și alții împotriva Marii Britanii* [MC], nr. 65731/01, § 51, ECHR 2006-VI).

88. Statele Contractante au o largă marjă de apreciere pentru a evalua dacă aplicarea unui tratament diferențiat pentru situații similare se justifică în funcție de diferențele factuale. Întinderea acestei marje de apreciere variază în funcție de circumstanțe, domeniu și context. Așadar, spre exemplu, articolul 14 nu interzice unui stat membru de a trata diferit anumite grupuri pentru a corecta “inegalități factuale”; dimpotrivă, în anumite circumstanțe, chiar neînălțurarea unor inegalități prin aplicarea unui tratament diferit, în lipsa unei justificări obiective și rezonabile, poate constitui o încălcare a articolului 14 (a se vedea *Andrejeva*, citată supra, § 82; *Stec și alții*, citată supra, § 51 și *Thlimmenos împotriva Greciei* [MC], nr. 34369/97, § 44, ECHR 2000-IV).

89. În mod asemănător, o largă marjă de apreciere este acordată statelor părți la Convenție, în ceea ce privește măsurile generale sau strategia economică și socială. Având în vedere că autoritățile naționale cunosc în mod direct societatea și nevoile ei, acestea sunt, în principiu, mai bine plasate decât instanța internațională pentru a stabili ce anume este de utilitate publică pe bază criteriilor economice și sociale și Curtea va respecta, în general, alegerea legislativului în materie, cu condiția ca aceasta să nu “în mod vădit nefondată” (a se vedea, *Andrejeva*, citată supra, § 83 și *Stec și alții*, citată supra, § 52; *Carson și alții*, citată supra, § 61; în ceea ce privește contextul specific al drepturilor persoanelor aflate în detenție, a se

vedea și *Dickson împotriva Marii Britanii* [MC], nr. 44362/04, § 78, ECHR 2007-XIII).

(b) Aplicarea acestor principii la cauza de față

90. Reclamantul se plânge de discriminare pe baza situației sale de persoană deținută. Deși starea de detenție nu este expres menționată printre temeiurile enunțate în articolul 14, lista prevăzută în acest articol nu are caracter exhaustiv și include “orice alt statut” (sau “*orice altă situație*” în textul în franceză) prin care persoanele sau grupurile de persoane se disting între ele. În cauza de față, niciuna dintre părți nu a contestat faptul că situația de persoană deținută este un aspect al situației personale, în sensul articolului 14.

(i) Asupra faptului dacă reclamantul, ca deținut care a prestat muncă, se afla într-o situație similară cu angajații obișnuiți

91. Curtea va examina, în primul rând, dacă în privința afilierii la sistemul național de pensii în temeiul Legii privind Asigurările Sociale, reclamantul, ca deținut care a prestat muncă pe perioada detenției, se afla într-o situație similară cu angajații obișnuiți.

92. Guvernul a pus accent cu preponderență pe diferențele de scop și de natură între munca prestată în închisoare și munca obișnuită. A subliniat că munca prestată în închisoare are ca scop esențial reabilitarea, de unde vine și caracterul ei obligatoriu, susținând că această trăsătură plasează reclamantul într-o poziție net diferită de cea a angajaților obișnuiți. Pe de altă parte, reclamantul susține că natura obligatorie a muncii prestate în închisoare nu reprezintă un element decisiv în contextul cauzei de față și că munca prestată de deținuți nu diferă în nici un fel de cea prestată de angajații obișnuiți.

93. Curtea observă că munca prestată în închisoare diferă de munca obișnuită sub mai multe aspecte. Are ca scop principal reabilitarea și resocializarea. Orele de program, salariul și reținerea unei părți din salariu cu titlu de contribuție pentru întreținere reflectă contextul special al muncii prestate în închisoare. Mai mult, în sistemul austriac, obligația deținuților de a presta munca este corelată cu obligația autorităților penitenciare de a le furniza un loc de muncă adecvat. Așadar, această situație este diferită de cea a unui angajat obișnuit, putându-se argumenta că reclamantul, în calitate sa de deținut, nu se afla într-o situație similară cu cea a angajaților obișnuiți.

94. Totuși, în opinia Curții, nici scopul de reintegrare și resocializare pe care îl are munca în penitenciar, nici caracterul obligatoriu al acesteia, nu sunt elemente decisive în cauza de față. Mai mult, Curtea consideră că nici faptul dacă munca este prestată în interesul autorităților penitenciare, ca în cazul de față, sau este prestată pentru un angajator privat, nu este esențial, deși în cel din urmă caz ar exista o mai mare asemănare cu o relație de muncă obișnuită.

95. Ceea ce este important în cauza de față este nu atât natura și scopul muncii în penitenciar, cât nevoia de a avea un venit la bătrânețe. Curtea constată că reclamantul, în calitate de deținut, este într-o poziție similară cu cea a angajaților obișnuiți. Trebuie să examineze, așadar, dacă este justificată diferența de tratament cu privire la afilierea la sistemul public de asigurări sociale. Cu privire la afilierea la sistemul de asigurări de sănătate și de accident în temeiul legii generale privind asigurările obligatorii, totuși, Curtea acceptă că reclamantul, în calitatea sa de deținut care prestează muncă în închisoare, se află într-o situație diferită de cea a angajaților obișnuiți, deoarece îngrijirea medicală și în caz de accident a reclamantului este asigurată de stat, în temeiul legii privind executarea pedepselor. De asemenea, Curtea acceptă că situația unui deținut care a atins vârsta pensionării în timpul detenției este diferită de cea a unui fost deținut care a atins vârsta pensionării după eliberare, deoarece subzistența primului este asigurată de autoritățile penitenciare.

(ii) Dacă diferența de tratament urmărește un scop legitim

96. În ceea ce privește scopul diferenței de tratament, Guvernul susține că deținuții care prestează muncă nu au, de cele mai multe ori, mijloace financiare suficiente pentru a-și plăti contribuțiile la fondul național de asigurări sociale. Luarea în considerare a perioadelor în care nu s-au plătit deloc contribuții, sau s-au plătit contribuții insuficiente, ca perioade de cotizare care să dea dreptul la pensie ar crea un dezechilibru între deținuții care lucrează și persoanele aflate în libertate și ar submina eficacitatea instituțiilor de securitate socială, care se confruntă deja cu o situație financiară delicată.

97. În plus, din opinia Guvernului reiese și un alt scop, anume acela de a păstra consecvența sistemului de asigurări sociale. Guvernul susține că perioadele lucrate în închisoare nu pot fi calificate ca perioade de cotizare sau de substituție deoarece, potrivit principiilor legislației austriece privind securitatea socială, asemenea perioade pot compensa doar perioade în care nu s-au plătit contribuții pentru o serie limitată de activități și situații social acceptate (de exemplu, perioadele de școlarizare, maternitate, șomaj, boală, serviciu militar sau alternativ).

98. Curtea acceptă că motivele invocate de Guvern, anume, păstrarea eficienței economice și a consecvenței sistemului general de pensii prin excluderea de la acest beneficiu a persoanelor care nu au plătit contribuții suficiente, sunt legitime.

(iii) Dacă diferența de tratament este proporțională

99. Curtea reamintește jurisprudența sa binestabilită conform căreia deținuții, în general, continuă să se bucure de drepturile și libertățile fundamentale garantate de convenție, excepție făcând dreptul la libertate, acolo unde detenția este legală și în conformitate cu articolul 5 din

convenție. Este de neconceput ca un deținut să nu-și poată exercita drepturile convenționale doar pentru că este deținut după o condamnare (a se vedea, *Hirst împotriva Marii Britanii (nr. 2)* [MC], nr. 74025/01, §§ 69-70, ECHR 2005-IX, și *Dickson*, citată supra, § 67). Așadar, o persoană își păstrează drepturile convenționale în timpul detenției, astfel că orice restrângere a acestor drepturi trebuie să fie justificată în fiecare caz în parte. Această justificare poate decurge, printre altele, din consecințele necesare și inevitabile ale detenției sau din existența unei legături între restricțiile vizate și circumstanțele specifice persoanei vizate (ibid., § 68).

100. În acest context, Curtea va examina dacă există un raport rezonabil de proporționalitate între neafilierea deținuților care presetează muncă la sistemul național de pensii și scopurile legitime enunțate mai sus. Elementul esențial al susținerilor reclamantului este acela că Guvernul nu a justificat diferența de tratament în cauză. A susținut că principalul motiv pentru imposibilitatea deținuților de a-și plăti contribuțiile la fondul național de asigurări sociale este politica generală a statului însuși de a reține în mare parte remunerația deținuților cu titlu de cheltuieli de întreținere.

101. Curtea observă că problema afilierii deținuților care prestează muncă în închisoare la sistemul național de pensii este strâns legată de chestiuni de politică generală în materie penală, cum ar fi interpretarea scopului general al detenției, sistemul de organizare a muncii, salariul și prioritățile în utilizarea acestuia, dar și de chestiuni de politică socială, reflectate în sistemul de asigurări sociale în ansamblu. Pe scurt, implică analiza unor probleme complexe și alegeri de strategie socială, un domeniu în care marja de apreciere a statului este una largă și în care Curtea intervine doar când consideră că alegerea de politică generală efectuată de legislativ este “în mod vădit nefondată” (a se vedea jurisprudența citată în paragraful 89 supra).

102. Având în vedere complexitatea acestei chestiuni, Curtea nu poate examina problema afilierii deținuților la sistemul național de pensii în mod izolat, ci în contextul general al sistemului de muncă în închisoare și de asigurări sociale ale deținuților.

103. Așa cum s-a notat mai sus, în sistemul austriac, deținuții au obligația de a presta muncă, în timp ce autoritățile penitenciare au obligația de a le acorda locuri de muncă adecvate. Curtea ia notă de un element pozitiv al acestui sistem și anume că peste 70% din numărul total de deținuți lucrează. Orele de program sunt adaptate la contextul penitenciar, inclusiv prin existența unor măsuri favorabile, cum ar fi, luarea în considerare ca timp lucrat perioadele de tratament terapeutic sau social, până la cinci ore pe săptămână. Mai mult, deținuții primesc salariu pentru munca prestată, din care 75% este dedus cu titlu de contribuție pentru întreținere. Curtea notează, în primul rând, că această contribuție nu este, în sine, în contradicție cu Convenția (a se vedea, *Puzinas împotriva Lituaniei* (decizie), nr. 63767/00, 13 decembrie 2005, privind o plângere în temeiul articolului 1

din Protocolul adițional nr. 1, privind o reținere de 25% din salariul unui deținut). Deși procentul în cauză este mai mare, nu poate fi privit ca fiind nerezonabil, având în vedere costurile generale ale întreținerii închisorilor și faptul că întreaga subzistență a deținutului, inclusiv asigurarea medicală și în caz de accident, este asigurată de stat.

104. Revenind la asigurarea socială a deținuților, Curtea reiterează că atunci când se definește întinderea marjei de apreciere, un factor relevant poate fi existența sau inexistența unui consens la nivelul Statelor Contractante (a se vedea, *Petrovic împotriva Austriei*, 27 Mmartie 1998, § 38, *Rapoarte* 1998-II).

105. Curtea observă că, deși nu există un consens la nivel european în acest domeniu, există tendință în contra Regulamentului privind închisorile din 1987. Regulamentul din 2006 conține principiul normalizării muncii prestate în închisoare, dar și recomandă explicit în articolul 26.17 că “în măsura posibilităților, munca prestată în închisoare va fi inclusă în sistemul național de asigurări sociale” (a se vedea paragraful 56 supra). Totuși, Curtea observă că terminologia folosită în articolul 26.17 din regulament este precaută (“în măsura posibilităților”) și se referă la includerea în sistemele de securitate socială în termeni foarte generali. Mai mult, în timp ce majoritatea absolută a statelor membre ale Consiliului Europei asigură într-o oarecare măsură securitatea socială a deținuților, doar o mică parte dintre acestea îi afiliază la sistemul de pensii, unele dintre state, precum Austria, dându-le doar posibilitatea de a face contribuții voluntare. O mică parte dintre statele membre exclud expres deținuții din sistem (a se vedea paragraful 60 supra).

106. Așadar, în mod gradual, societățile se îndreaptă spre afilierea deținuților la sistemele lor de securitate socială, în general și la cel de pensii, în special. Legislația austriacă reflectă acest trend prin aceea că toți deținuții beneficiază de asigurare medicală și de accident. În plus, deținuții au fost afiliați la sistemul de asigurări de șomaj începând cu data de 1 ianuarie 1994, ca urmare a modificării Legii privind Asigurările de Șomaj din 1993, modificare legislativă care face parte dintr-un proces mai amplu de reformă a sistemului de executare a pedepselor. Așa cum a explicat Guvernul, motivul acestei decizii a fost că legislativul a considerat că asigurările de șomaj sunt instrumentul cel mai eficace pentru a asista deținuții în procesul lor de reintegrare după eliberare, care, în plus față de plata unor ajutoare de șomaj, dă acces la o serie întreagă de facilități de formare și de căutare a unui loc de muncă. În momentul reformei din 1993, afilierea la sistemul național de pensii a fost avut în vedere, dar nu a fost încă pus în aplicare din cauza situației financiare dificile a instituțiilor de asigurări sociale.

107. Revenind la situația reclamantului, Curtea observă că a lucrat pe perioade lungi în închisoare (a se vedea paragraful 10 supra). Reiese din deciziile autorităților interne că perioadele în care reclamantul nu a fost asigurat au fost între 1960 și 1990. Curtea acordă o mare pondere faptului că

la momentul respectiv nu exista un acord de opinii cu privire la afilierea deținuților care lucrează la sistemul național de asigurări sociale. Absența unei opinii comune se reflectă în Regulamentul European privind închisorile din 1987, care nu conținea nicio prevedere în acest sens.

108. Guvernul susține că asemenea perioade lungi de prestare a unei activități lucrative în închisoare sunt rare, prin urmare, majoritatea deținuților au posibilitatea de a cumula un număr suficient de luni de cotizare pentru munca prestată în afara închisorii, nefiind astfel lipsiți de pensie. Curtea nu consideră necesară examinarea acestui argument în detaliu, ci acordă, mai degrabă, importanță faptului că reclamantul, deși nu avea dreptul la pensie, nu era total lipsit de asigurare socială. După eliberarea sa din închisoare, a primit ajutor de șomaj și ajutor de urgență, la care a avut dreptul în temeiul Legii privind Asigurările de Șomaj în calitatea sa de fost deținut care a prestat muncă în închisoare. Potrivit susținerilor sale, reclamantul încă primește ajutoare de urgență și ajutor pentru locuință. Venitul său lunar este de aproximativ 720 EUR, ceea ce reprezintă aproape nivelul minim de pensie, care este în momentul de față de 780 EUR de persoană.

109. Pe baza situației de fapt și a tuturor informațiilor aflate la dispoziția sa, Curtea conchide că organizarea sistemului de muncă în timpul detenției și a asigurării sociale aferente în ansamblu nu este “în mod vădit nerezonabilă”. În contextul modificărilor standardelor, nu i se poate reproșa unui Stat Contractant că acordă prioritate sistemului de asigurări de șomaj, care este considerat a fi cel mai relevant pentru reintegrarea deținuților după eliberarea din închisoare.

110. Statului pârât i se cere să țină sub supraveghere problema ridicată de această cauză, dar Curtea consideră că neafilierea deținuților care prestează muncă la sistemul național de pensii până la momentul de față nu a depășit marja de apreciere care îi este lăsată în acest domeniu.

111. Așadar, nu a avut loc nicio încălcare a articolului 14, combinat cu articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 4 DIN CONVENȚIE

112. Reclamantul susține că prin neafilierea sa la sistemul național de pensii pentru perioadele lucrate în timpul detenției, munca sa nu poate fi inclusă în articolul 4 § 3 (a) și a avut loc o încălcare a articolului 4 § 2 din convenție.

Articolul 4, în partea sa relevantă pentru cauza de față, prevede după cum urmează:

“2. Nimeni nu poate fi constrâns să execute o muncă forțată sau obligatorie.

3. Nu se consideră „muncă forțată sau obligatorie” în sensul prezentului articol :

(a) orice muncă impusă în mod normal unei persoane supuse detenției în condițiile prevăzute de articolul 5 din [prezenta] Convenție sau pe durata libertății condiționate (...)”

A. Susținerile părților

113. Reclamantul susține că munca prestată în închisoare a reprezentat în mod evident “muncă forțată sau obligatorie” în sensul articolului 4 § 2 din convenție. A făcut referire la Convenția ILO nr. 29, potrivit căreia “munca forțată sau obligatorie” înseamnă “orice muncă sau serviciu prestate de către o persoană sub amenințarea unei sancțiuni și pentru care persoana respectivă nu s-a oferit voluntar”. În legătură cu acest aspect, a subliniat că deținuții în Austria sunt obligați să muncească, în temeiul secțiunii 44 din Legea Executării Pedepselor și că refuzul de a lucra se pedepsește, în temeiul secțiunilor 107(1) și 109 ale respectivei legi.

114. Reclamantul acceptă că obligația impusă deținuților de a presta munca poate fi justificată de articolul 4 § 3 (a), dar susține că în conformitate cu standardele societății contemporane, prestarea muncii fără afilierea la sistemul național de pensii nu poate fi privită ca “muncă impusă în mod normal unei persoane supuse detenției” în sensul respectivei prevederi. Prin urmare, faptul că a trebuit să presteze muncă fără a fi afiliat la sistemul național de pensii ar reprezenta o încălcare a articolului 4 din convenție.

115. Guvernul susține că munca prestată în timpul detenției nu intră în sfera de aplicare a articolului 4, deoarece este cuprinsă în excepția la interzicerea muncii forțate sau obligatorii prevăzută de articolul 4 § 3 (a). Prin urmare, neafilierea deținuților care prestează muncă în detenție la sistemul național de pensii nu pune o problemă din prisma articolului 4 din convenție.

B. Aprecierea Curții

1. Principii generale

116. Curtea reamintește că articolul 4 consacră una dintre valorile fund4 § 1 nu prevede excepții și derogarea în temeiul articolului 15 § 2 nu este permisă nici chiar pentru cauză de urgență publică care ar pune în pericol națiunea (a se vedea, *Siliadin împotriva Franței*, nr. 73316/01, § 112, ECHR 2005-VII, și *Rantsev împotriva Ciprului și Rusiei*, nr. 25965/04, § 283, ECHR 2010-... (fragmente)).

117. Articolul 4 § 2 din convenție intezece “munca forțată sau obligatorie”. În interpretarea articolului 4, Curtea a luat în considerare în trecut Convențiile relevante ale ILO, care sunt obligatorii pentru aproape toate statele Consiliului Europei, inclusiv Austria, și, în special, Convenția asupra Muncii Forțate din 1930 (a se vedea, *Van der Musselle împotriva*

Belgiei, 23 noiembrie 1983, § 32, seria A nr. 70, și *Siliadin*, citată supra, § 115).

118. În aceste cauze, Curtea a notat că există o asemănare evidentă și deloc întâmplătoare între paragraful 3 din articolul 4 din convenție și paragraful 2 din articolul 2 din Convenția ILO nr. 29. Paragraful 1 din articolul 2 din Convenția ILO nr. 29 prevede că “în sensul aceste convenții”, termenul “muncă forțată sau obligatorie” înseamnă “orice muncă sau serviciu prestate de către o persoană sub amenințarea unei sancțiuni și pentru care persoana respectivă nu s-a oferit voluntar” (a se vedea, *Siliadin*, citată supra, § 116). Curtea a privit această definiție ca pe un punct de plecare pentru interpretarea articolului 4 din convenție, dar a notat că nu ar trebui pierdute din vedere particularitățile Convenției și nici faptul că aceasta este un instrument viu, care trebuie interpretat “în lumina principiilor care prevalează în momentul de față în societățile democratice” (a se vedea, *Van der Mussele*, citată supra, § 32).

119. Articolul 4 § 3 (a) indică faptul că termenul muncă “forțată sau obligatorie” nu include “orice muncă impusă în mod normal unei persoane supuse detenției”.

120. Curtea a notat structura specifică a articolului 4. Paragraful 3 nu intenționează să “limiteze” exercitarea dreptului garantat de paragraful 2, ci să “delimiteze” însuși conținutul acestui drept, deoarece formează un ansamblu cu paragraful 2 și indică ce anume nu este inclus în noțiunea de “muncă forțată sau obligatorie” (“*n’est pas considéré comme ‘travail forcé ou obligatoire’...*”). Așadar, paragraful 3 servește ca un ajutor la interpretarea paragrafului 2. Cele patru alineate ale paragrafului 3, în ciuda diversității lor, se întemeiază pe ideea de bază a interesului general, a solidarității sociale și a normalității (a se vedea, *Van der Mussele*, citată supra, § 38; și *Karlheinz Schmidt împotriva Germaniei*, 18 iulie 1994, § 22, seria A nr. 291-B, *Zarb Adami împotriva Maltei*, nr. 17209/02, § 44, ECHR 2006-VIII).

121. Jurisprudența Curții în ceea ce privește munca prestată în închisoare este săracă. Într-una din primele sale hotărâri, Curtea a fost chemată să examineze munca impusă unui deținut recidivist, eliberarea lui fiind condiționată de acumularea unui număr minim de ore lucrate. Deși munca respectivă era obligatorie, Curtea nu a constatat o încălcare a articolului 4 din convenție, deoarece erau îndeplinite cerințele articolului 4 § 3 (a). În opinia Curții, munca impusă “nu depășea ceea ce era ‘normal’ în acest context, deoarece era menită să-l ajute pe reclamant să se reintegreze în societate și avea o bază legală ce își găsea echivalent și în alte state membre ale Consiliului Europei (a se vedea, *Van Droogenbroeck împotriva Belgiei*, 24 iunie 1982, § 59, seria A nr. 50, cu referire la *De Wilde, Ooms și Versyp împotriva Belgiei*, 18 iunie 1971, §§ 89-90, seria A nr. 12).

122. Cu privire la remunerarea și asigurarea socială a deținuților, Curtea face referire la decizia Comisiei Europene a drepturilor omului din 6 aprilie 1968 în cauza *Douăzeci și unu de deținuți împotriva Germaniei* (nr. 3134/67, 3172/67, 3188-3206/67, *Colecția* 27, p. 97-116), în care reclamantii, întemeindu-se pe articolul 4, s-au plâns că nu au fost plătiți în mod corespunzător pentru munca pe care au fost obligați să o presteze în timpul detenției și că nu li s-au plătit contribuțiile la sistemul de asigurări sociale de către autoritățile penitenciare. Comisia a declarat plângerea ca nefondată. A notat că articolul 4 nu conține nicio prevedere cu privire la remunerarea deținuților pentru munca depusă. Mai mult, a făcut referire la jurisprudența sa constantă în care s-au respins ca inadmisibile cererile deținuților cu privire la nivelul remunerației deținuților sau la dreptul lor la asigurare socială.

123. Curtea a fost chemată să examineze o plângere similară dintr-o perspectivă ușor diferită în cauza *Puzinas* (citată supra). Reclamantul s-a plâns în temeiul articolului 1 din Protocolul nr. 1 că legislația internă privind asigurările sociale nu era adecvată și nu permitea deținuților să articoleze articolului 1 din Protocolul nr. 1 cu privire la eventuala sa pensie, Curtea a respins plângerea ca incompatibilă *ratione materiae* cu prevederile Convenției.

2. Aplicarea principiilor enunțate la cauza de față

124. Curtea trebuie să examineze dacă reclamantul din cauza de față a trebuit să presteze “muncă forțată sau obligatorie” contrară articolului 4 din convenție. Curtea notează că reclamantul avea obligația de a presta muncă în temeiul secțiunii 44(1) din Legea privind Executarea Pedepselor. Refuzul de a lucra reprezenta o contravenție, în temeiul secțiunii 107 a Legii, sancționabilă în temeiul secțiunii 109 cu pedepse variind între mustrare și izolare.

125. Luând ca punct de plecare pentru interpretarea articolului 4 § 2 din convenție definiția muncii forțate sau obligatorii din articolul 2 § 1 din Convenția ILO nr. 29 (a se vedea, *Van der Musselle*, citată supra, §§ 32-34), Curtea nu are nicio îndoială că reclamantul a prestat o muncă “pentru care nu s-a oferit voluntar și sub amenințarea unei pedepse”.

126. Acest aspect nu este disputat de părți, dar versiunile acestora diferă în ceea ce privește aspectul dacă munca prestată intră în sfera de aplicare a articolului 4 § 3 (a) din convenție, care exclude “munca cerută în timpul detenției impusă în conformitate cu articolul 5 din convenție” din noțiunea de “muncă forțată sau obligatorie”. Guvernul a răspuns afirmativ la această întrebare, conchizând că munca prestată de către reclamant ca deținut nu intră în sfera de aplicare a articolului 4. Reclamantul a susținut însă că munca prestată în timpul detenției fără afiliere la sistemul național de pensii nu este acoperită de prevederea respectivă. Așadar, constituie “muncă forțată sau obligatorie” cu încălcarea articolului 4 § 2.

127. Curtea nu a avut până acum posibilitatea de a examina dacă articolul 4 impune Statelor Contractante să includă munca deținuților în sistemul național de asigurări sociale. Notează că decizia susmenționată pronunțată de către Comisie în *Douăzeci și unu de deținuți împotriva Germaniei* (citată supra) prin care s-a răspuns negativ la această întrebare datează din 1968. Curtea va trebui, așadar, să analizeze dacă poziția adoptată în decizia respectivă este încă valabilă cu privire la munca prestată de reclamant în calitate de deținut fără a fi afiliat la sistemul național de pensii.

128. Terminologia Convenției nu oferă nicio indicație cu privire la problema afilierii deținuților la sistemul național de asigurări sociale. Totuși, pentru a stabili ce anume este considerată “muncă impusă în mod normal în timpul detenției”, Curtea va trebui să aibă în vedere standardele care prevalează în statele membre (a se vedea, *Van Droogenbroeck*, citată supra, § 59).

129. Reclamantul se întemeiază, în principal, pe doctrina Curții potrivit căreia Convenția este un instrument viu care trebuie interpretat în lumina condițiilor societății contemporane (a se vedea, de exemplu, *Tyrer împotriva Marii Britanii*, 25 aprilie 1978, § 31, seria A nr. 26; *Christine Goodwin împotriva Marii Britanii* [MC], nr. 28957/95, § 75, ECHR 2002-VI; și *Van der Mussele*, citată supra, § 32), inducând ideea că standardele europene s-au schimbat în așa fel încât munca deținuților fără afilierea la sistemul național de pensii nu mai poate fi privită ca “muncă impusă în mod normal în timpul detenției”.

130. Curtea notează că reclamantul a lucrat pe perioade lungi în timpul detenției sale, începând din 1960. La momentul respectiv, Comisia, prin decizia sa pronunțată în cauza *Douăzeci și unu de deținuți împotriva Germaniei* (citată supra) a statuat că articolul 4 din convenție nu impune ca deținuții care prestează muncă să fie afiliați la sistemul național de asigurări sociale. Regulamentul European privind Închisorile din 1987 nu a atins problema afilierii deținuților la sistemul național de asigurări sociale. Curtea admite că în ultima vreme s-au înregistrat evoluții semnificative în domeniul reglementărilor de drept penal, reflectate în Regulamentul European privind Închisorile din 2006, care conține ca principiu de bază normalizarea muncii prestate în timpul detenției. În contextul de față, Regula 26.17 din Regulamentul din 2006 prevede că “în măsura posibilităților, deținuții care prestează muncă vor fi incluși în sistemele naționale de asigurări sociale”.

131. Totuși, având în vedere practica curentă a statelor membre, Curtea nu găsește întemeiată 132. În concluzie, rezultă că nu există un consens între statele membre cu privire la afilierea deținuților la sistemul național de pensii. În timp ce Regula 26.17 din Regulamentul din 2006 reflectă o evoluție, aceasta nu poate fi tradusă într-o obligație în temeiul articolului 4 din convenție. Prin urmare, munca obligatorie prestată de către reclamant în calitate de deținut, fără să fie afiliat la sistemul național de pensii, trebuie

privită ca “muncă impusă în mod normal în cursul detenției” în sensul articolului 4 § 3 (a).¹³³ Concluzia Curții este că munca prestată de către reclamant este acoperită de articolul 4 § 3 (a) din convenție și nu constituie “muncă forțată sau obligatorie” în sensul articolului 4 § 2 din convenție.

134. Prin urmare, nu a avut loc nicio încălcare a articolului 4 din convenție.

III. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 14 DIN CONVENȚIE, COMBINAT CU ARTICOLUL 4

135. Curtea notează că reclamantul s-a întemeiat, în principal, pe articolul 4, dar a făcut referire și la articolul 14, fără a prezenta însă argumente separate cu privire la articolul 14, combinat cu articolul 4.

136. Curtea consideră că examinarea articolului 4 acoperă toate aspectele criticate de către reclamant prin plângerea sa și nu consideră necesară examinarea capătului de cerere întemeiat pe articolul 14, combinat cu articolul 4.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Decide*, cu zece voturi pentru și șapte împotrivă, că nu a avut loc nicio încălcare a articolului 14 din convenție, combinat cu 1 din Protocolul adițional nr. 1;
2. *Decide*, cu șaisprezece voturi pentru și unul împotrivă, că nu a avut loc nicio încălcare a articolului 4 din convenție;
3. *Decide*, în unanimitate, că nu este necesară examinarea separată a capătului de cerere întemeiat pe articolul 14 din convenție, combinat cu articolul 4 din convenție.

Redactată în engleză și franceză și pronunțată în audiere publică în Clădirea Drepturilor Omului, Strasbourg, pe data de 7 iulie 2011.

Vincent Berger
Juristconsult

Jean-Paul Costa
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 și convenție și 74 § 2 din Regulamentul Curții, sunt anexate prezentei hotărâri următoarele opinii separate:

- (a) Opinia concurentă a judecătorului De Gaetano;

- (b) Opinia comună parțial dizidentă a judecătorilor Tulkens, Kovler, Gyulumyan, Spielmann, Popović, Malinverni și Pardalos;
- (c) Opinia parțial dizidentă a judecătoarei Tulkens.

Opiniile separate nu au fost traduse, dar se pot găsi în engleză și franceză, în versiunile oficiale ale hotărârii, care pot fi consultate în baza de date HUDOC a Curții.

J.-P.C.
V.B

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012

Limbile oficiale ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt engleza și franceza. Această traducere a fost realizată cu sprijinul Fondului fiduciar pentru drepturile omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Nu obligă Curtea, care, de altfel, nu își asumă răspunderea pentru calitatea acesteia. Traducerea poate fi descărcată din baza de date HUDOC a Curții Europene a Drepturilor Omului (<http://hudoc.echr.coe.int>) sau din oricare altă bază de date în care Curtea a făcut această traducere disponibilă. Poate fi reprodusă în scop necomercial, cu condiția ca titlul cauzei să fie citat în întregime, împreună cu referirea la dreptul de autor menționat anterior la Fondul fiduciar pentru drepturile omului. Dacă intenționați să utilizați vreun fragment din această traducere în scop comercial, vă rugăm să contactați publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/ European Court of Human Rights, 2012

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has share it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/ Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2012

Les langues officielles de la Cour Européenne des Droits de l'Homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>) ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.